

ЗМІШАНА МОДЕЛЬ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ

MIXED MODEL OF ENFORCEMENT OF JUDGMENTS IN UKRAINE: EFFICIENCY ISSUES

Попов К.Л., к.ю.н.,

доцент кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Стаття присвячена проблемам ефективності функціонування змішаної публічно-приватної системи примусового виконання рішень в Україні. Станом на 2022 рік в Україні з боржників стягується не більше 2,6% коштів, які підлягають стягненню за виконавчими документами. Тривале невиконання рішень українських судів неодноразово ставало предметом розгляду ЄСПЛ, який ухвалив низку рішень, визнавши невиконання рішень національних судів в Україні системною проблемою. Зазначене спричинило постановку проблеми – чи допомогло запровадження в Україні змішаної публічно-приватної моделі примусового виконання підвищити ефективність виконавчого провадження. У статті висвітлюється динаміка рівня фактичного виконання рішень за розміром коштів, що стягуються; аналізується вплив на ефективність виконавчого провадження численних мораторіїв щодо звернення стягнень на майно. Аналіз статистичних показників примусового виконання рішень засвідчив, що стягнути кошти з держави чи державного підприємства значно складніше, ніж з будь-якого іншого боржника. При цьому стягнути кошти у виконавчому провадженні на користь держави, навпаки, легше. Обґрунтовується позиція, що ефективність приватних виконавців не набагато вища за державних, враховуючи частку фактично виконаних рішень у загальному обсягу виконавчих документів у провадженні. У статті аналізуються також диспропорції в оплаті праці державних виконавців та їх вплив на результативність виконання рішень. Відмічаються проблеми організації взаємодії приватних і державних виконавців під час виконання рішень щодо одного боржника.

У статті робиться висновок про те, що в Україні продовжує існувати системна проблема невиконання судових рішень, запровадження інституту приватних виконавців суттєво не вплинуло на загальну ефективність примусового виконання рішень, хоча дало окремі позитивні результати; запровадження публічно-приватної системи виконання рішень спричинило проблеми взаємодії та розмежування компетенції між публічним та приватним сектором примусового виконання.

Ключові слова: виконавче провадження, мораторій, стягнення коштів, державний виконавець, приватний виконавець.

The article is devoted to the problems of efficiency of a mixed public-private system of enforcement in Ukraine. As of 2022, no more than 2.6% of the funds, to be collected according to executive documents, are charged in Ukraine. The issue of non-execution of judgments of Ukrainian courts has repeatedly become the subject of consideration of the ECHR, which made several judgments, recognizing the non-execution of judgments of Ukrainian courts as a systemic problem. This has led to a statement of the problem – whether the introduction of a mixed public-private enforcement model in Ukraine helped to increase the efficiency of enforcement proceedings. The article highlights the dynamics of the level of actual enforcement of judgments on the amount of funds being charged. The impact on the efficiency of enforcement proceedings of numerous moratoriums on the recovery of property is analyzed. The analysis of statistical indicators of decisions enforcement showed that it is much more difficult to recover funds from the state or state-owned enterprise than from any other debtor. At the same time, it is easier to recover funds in enforcement proceedings in favor of the state. The position is substantiated that the efficiency of private enforcement officers is not much higher than the state ones, considering the share of the executed judgments in the total volume of enforcement documents. The article also analyzes the disproportions in state enforcement officers' salaries and their impact on the effectiveness of decisions. The problems of organizing the interaction of private and government enforcement officers in judgments enforcement against one debtor are noted.

The article concludes that there is a systemic problem of non-execution of judgments in Ukraine, the introduction of the institution of private enforcement officers did not significantly affect the overall effectiveness of judgments enforcement, although it gave some positive results; the introduction of a public-private system of judgments enforcement caused problems of interaction and demarcation competencies between the public and private enforcement sectors.

Key words: enforcement proceedings, moratorium, recovery of funds, public enforcement officer, private enforcement officer.

У лютому 2023 р. Мінюстом презентовано Моніторинговий звіт в рамках проекту ЄС «Право-Justice» за фінансової підтримки Європейського Союзу [1]. Найбільше уваги (з огляду на обсяг тексту звіту) присвячено ефективності нормативно-правового регулювання у сфері виконання рішень. Автори звіту визначили такі три основні проблеми:

1. Виконання рішень національних судів, відповідачем за якими є Російська Федерація (проблеми присвячено 187 сторінок тексту звіту).

2. Невиконання рішень судів, боржниками за якими є суб'єкт, примусова реалізація майна якого забороняється (71 стор. тексту).

3. Звернення стягнення на земельні ділянки (17 стор. тексту).

Не можна цілком погодитись з таким вузьким поглядом на проблеми нормативного регулювання виконавчого провадження. Проблематика ефективності примусового виконання рішень в Україні значно ширше, старі проблеми не зникли із введенням воєнного стану, а поглибилися, хоча з'явилися і нові, висвітлені авторами звіту.

Однією з головних проблем виконавчого провадження в Україні був і залишається низький рівень фактичного виконання рішень майнового характеру. За даними Мінюсту станом на 2020 р. примусовому виконанню органами державної виконавчої служби (далі – ДВС) під-

Таблиця 1

Результати діяльності органів ДВС України за 2015–2020 рр. [2–6]

Роки	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Підлягало виконанню виконавчих документів на суму, млрд. грн	565,321	695,055	661,247	609,909	724,602	789,089
Стягнуто за виконавчими документами, млрд. грн	15,549	14,441	н/д	15,4	16,5	19,175
Частка, %	2,8	2,1	н/д	2,5	2,3	2,4

лягало виконавчих документів на загальну суму майже у 790 млрд. грн., але стягнуто було близько 19 млрд. грн, тобто 2,4%.

Натомість відповідний показник у країнах ЄС, як зазначає голова Асоціації приватних виконавців України (далі – АПВУ) В. Чепурний, складає 50–70% [7].

У пілотному рішенні у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (Yuriy Nikolaevich Ivanov v Ukraine, 2009 p.) ЄСПЛ констатував наявність системної проблеми невиконання або несвоєчасного виконання рішень національних судів в Україні. У 2017 р. ЄСПЛ виніс нове рішення у справі «Бурмич та інші проти України» (Burmich and Others v. Ukraine, 2017 p.), яким визнав, що після рішення 2009 р. в Україні досі немає ефективного засобу правового захисту щодо невиконання судових рішень.

У своєму висновку від 5 березня 2020 року Комітет міністрів Ради Європи повторив свою крайню стурбованість у зв'язку з відсутністю відчутних дій щодо ухвалення відповідних інституційних, законодавчих та інших практичних заходів для виконання рішень у цій групі справ. [8, с. 20–21].

Разом з тим, за даними проекту ЄС «Pravo-Justice» у 2019 р. нестягненими на користь держави залишилися 79% адміністративних штрафів або 1,37 млрд. грн [9].

Органами ДВС України у 2020 р. виконувалися 2 520,3 тис. виконавчих документів про стягнення на користь бюджету 41 812 632,4 тис. грн боргу. Завершено 1 780,6 тис. (70,6%) виконавчих документів на суму 18 377 093,7 тис. грн (44%), з них фактично виконано 974,2 тис. (38,7%), за якими стягнуто до державного бюджету 2 395 101,9 тис. грн боргу, тобто, 5,7% загальної суми, а у першому півріччі 2021 р. – 4,9% [10].

З наведених узагальнених даних можна зробити такі висновки:

1) в Україні продовжує існувати системна проблема невиконання судових рішень;

2) в Україні у мирний час щорічно не стягується більше 97% сум, які підлягали стягненню за виконавчими документами протягом року;

3) у 2020–2021 рр. ймовірність стягнути кошти за виконавчими документами на користь держави більш ніж у два рази перевищує ймовірність стягнути кошти на користь будь-якого іншого стягувача.

Зазначені диспропорції загострюються проблемою законодавчих заборон щодо звернення стягнення на майно. Відповідні мораторії забороняють примусову реалізацію майна переважно державних підприємств і підприємств з часткою держави у статутному фонді. Мораторії запроваджені, зокрема, Законами України: 1) «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» від 29.11.2001 р. № 2864-III, 2) «Про внесення змін до деяких законів України щодо підприємств залізничного транспорту, майно яких розташоване на території проведення антитерористичної операції» від 20.12.2016 р. № 1787-VIII; 3) «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 р. № 1669-VII; 4) «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення» від 03.11.2016 р. № 1730-VIII; 5) «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» від 13.04.2017 р. № 2021-VIII; 6) «Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони звернення стягнення та накладення арешту на кошти суб'єктів господарювання у сферах тепло-, водопостачання та водовідведення, отриманих від міжнародних фінансових організацій на реалізацію інвестиційних проектів (заходів) в Україні» від 15.05.2018 р. № 2417-VIII; 7) «Про внесення змін до законів України щодо вирішення дея-

ких питань заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» перед державою-агресором та/або державою-окупантом та забезпечення їх стабільного розвитку» від 12.07.2018 р. № 2508-VIII; 8) «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення діяльності Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» від 22.11.2018 р. № 2618-VIII; 9) «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» від 02.10.2019 р. № 145-IX; 10) «Про заходи, спрямовані на погашення заборгованості, що утворилася на оптовому ринку електричної енергії» від 17.06.2020 р. № 719-IX, 11) «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності приватних виконавців та примусового виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) у період дії воєнного стану» від 27.07.2022 р. № 2455-IX.

У 2020 році сума за документами, виконання яких ускладнено дією мораторіїв, становила 139 976 782,2 тис. грн (18% загальної суми стягнень), з яких лише 3 822 055,0 тис. грн (2,7%) – стягнення на користь держави; у першому півріччі 2021 року – 156 699 317,4 тис. грн (33,3% загальної суми стягнень), з яких 5 581 027,6 тис. грн (3,5%) – стягнення на користь держави.

У 2020 році сума за документами, які були повернені стягувачам у зв'язку з відсутністю у боржників майна, становила 182 023 408,7 тис. грн, або 23,1% загальної суми за документами, які підлягали виконанню, у першому півріччі 2021 року – 61 587 418,5 тис. грн, або 14,7%.

Крім того, сума за документами, які були пред'явлені повторно протягом 2020 року, становила 135 222 624,8 тис. грн, або 32,7% загальної суми за документами, пред'явленими протягом року, у першому півріччі 2021 року – 58 742 835,6 тис. грн, або 56,2% [10].

Тобто, у половині виконавчих проваджень взагалі нічого не стягується – у боржника немає майна, доходу, діє мораторій на стягнення. Серед тих проваджень, які залишились, значну частину складають відкриті за повторними зверненнями стягувачів, яким раніше вже повертались виконавчі документи переважно у зв'язку з неможливістю виконання.

Таким чином, протягом 2020–2021 рр. спостерігаємо суттєві диспропорції у стягненнях на користь держави та інших стягувачів, ускладнені загальним низьким рівнем примусового виконання рішень на фоні тривалої дії мораторіїв, які забороняють накладати стягнення на майно переважно державних підприємств або підприємств з часткою держави у статутних фондах.

Надії на підвищення ефективності примусового виконання рішень, усунення диспропорцій між виконанням рішень на користь держави та інших стягувачів були пов'язані із запровадженням в Україні інституту приватних виконавців. За наслідками кількарічного примусового виконання рішень приватними виконавцями можна зробити певні висновки щодо ефективності функціонування в Україні публічно-приватної системи примусового виконання рішень.

У багатьох публікаціях ЗМІ часто наводяться дані про значно більшу (іноді в десятки разів) ефективність виконання рішень приватними виконавцями порівняно з державними. Так, за даними АПВУ за 2019 рік (213 приватних виконавців; 4 472 державних виконавців) приватними виконавцями реалізовано майна на 754 млн грн., державними – на 725 млн грн. 18,7 млн грн – середня сума стягнута приватним виконавцем; 3,5 млн грн – середня сума стягнута державним виконавцем [9].

За даними Мінюсту у 2020 році зі 128,5 млрд. грн., які підлягали стягненню приватними виконавцями, реально стягнуто 4,3 млрд. (3,3%), повне виконання – 2,1%. У пер-

Результати діяльності приватних виконавців за 2017–2020 рр. [3, 5, 6]

Роки	2017	2018	2019	2020
Підлягало виконанню виконавчих документів на суму, млрд. грн	н/д	н/д	79,5	128,5
Стягнуто за виконавчими документами, млрд. грн	0,51	н/д	4,2	4,3
Частка, %	н/д	н/д	5,3	3,3

шому півріччі 2021 р., відповідно, реально стягнуто 1,7%, повне виконання – 1,1% [10].

Тобто, загальні показники діяльності приватних виконавців з огляду на частку фактично стягнутих сум за 2020 р. суттєво (в рази) не відрізняються від показників діяльності державних виконавців (3,3% у приватних виконавців проти 2,4% у державних). У 2021 році порівняння також не на користь приватних виконавців (1,7% [10] у приватних виконавців проти 1,91% у державних [7]).

Разом з тим, у 2021 році в Україні налічувалось 285 приватних виконавців, які в тому році стягнули 6,6 млрд грн боргів, натомість 4134 (4636[10]) (тут і далі курсив наші – К.П.) державних виконавці забезпечили стягнення 13,2 млрд грн. Таким чином, один приватний виконавець, в середньому, забезпечує стягнення з боржників, як мінімум, у сім разів більше коштів, ніж один державний виконавець [7].

За даними статистики OpenMarket – СЕТАМ у 2021 році 285 приватних виконавців реалізували майна на загальну суму 1,189 млрд. грн., у той час, як державні виконавці (4134 (4636) осіб – лише на 712 млн. грн. Тобто, в середньому один приватний виконавець реалізував майна на суму у 25 разів більше, за державного – 4,170 млн. грн. проти 170 тис. грн.

Проте, державними виконавцями у 2020 році завершено 55,9% виконавчих документів, приватними – 17,3%, що втричі менше; у першому півріччі 2021 року – 41,7 та 11,4% (що майже в чотири рази менше) відповідно. Повне забезпечення державними виконавцями у 2020 році виконання виконавчих документів становить 31,2%, приватними – лише 7,9% (що майже в чотири рази менше), у першому півріччі 2021 року – 24,9% та 5,7% (що більше ніж у чотири рази менше) відповідно [10].

З наведеного Рахункова Палата України робить висновок, що розрахункові витрати державного бюджету на одного державного виконавця міжрегіонального управління ДВС майже вдвічі менші (323,9 тис. грн./165,9 тис. грн.) розрахованої вартості виконання примусових рішень одним приватним виконавцем [10]. При цьому розрахована вартість виконання сформована з огляду на те, що приватні виконавці отримують всю суму основної винагороди (на відміну від виконавчого збору вона не потрапляє до бюджету), з якої не сплачують податок на доходи фізичних осіб (також потенційні втрати для бюджету).

Разом з тим, кількість виконавчих документів, які перебували на виконанні у одного приватного виконавця у 2020 році складала приблизно 1,2 тис. і є адекватною кількості відповідних документів у державного виконавця (1,1 тис.). Однак, середня сума коштів, що підлягала стягненню за одним виконавчим документом у приватного виконавця, складала 423 тис. грн., а у державного виконавця – 164,8 тис. грн, тобто, відрізняється більше ніж у 2,5 рази [6].

Таким чином, приватним виконавцям у 2020 р. потрапляли виконавчі документи на суму, в середньому на один документ, в 2,5 разів більше, ніж державним виконавцям. При цьому 80,5% сум (635,493 млрд. грн.), що підлягали стягненню органами ДВС за виконавчими документами у 2020 р., припадають на виконавчі документи, які виконуються відділом примусового виконання рішень Департаменту ДВС Мінюсту. Сума коштів, що підлягала стягненню в розрахунку на один виконавчий документ державними виконавцями цього відділу складає 67,606 млн. грн. Тобто,

99,5% державних виконавців виконували у 2020 р. виконавчі документи на суму 32 тис. грн. в середньому на один документ, що приблизно в 13 разів менше, ніж середня сума за виконавчим документом у приватного виконавця.

Частка виконавчих документів, які фактично виконані державними виконавцями у 2020 р. (з тих, що підлягали виконанню) складає 31%, приватними – 7,9%, тобто в чотири рази менша. У 2021 р. частка виконавчих документів, які фактично виконані приватними виконавцями ще менша – 5,7% [10]. Тобто, зі збільшенням кількості відкритих приватними виконавцями проваджень поступово зменшується частка фактично виконаних ними виконавчих документів.

Зважаючи на вищевказані показники, приватним виконавцям в різний спосіб потрапляють для виконання саме ті виконавчі документи, які реально виконати, забезпечивши стягнення великих коштів за одним документом. У державних виконавців такої можливості немає і подібних закономірностей не спостерігається – на районному рівні (а це 99,5% виконавців) суми за виконавчими документами значно менші, ніж у приватних виконавців. Цілком можливо, що зазначені диспропорції і створюють враження, що середній державний виконавець, зважаючи на суми стягнутих коштів, є менш ефективним, ніж приватний виконавець.

З огляду на наведені дані, твердження про суттєво (в рази) вищу ефективність виконання рішень приватними виконавцями порівняно з державними, не можна визнати цілком обґрунтованим, зважаючи на різні організаційні, матеріально-технічні умови та особливості фінансування, в рамках яких працюють приватні і державні виконавці.

Варто також взяти до уваги, що кількість вакантних посад державних виконавців на липень 2021 р. складала приблизно 19%, що не сприяє зростанню показників ефективності виконання рішень органами ДВС.

Штатна чисельність державних виконавців на 01.01.2020 р. становила 5 445 шт. од., натомість середньооблікова чисельність державних виконавців у 2020 р. – 4 714 осіб. Штатна чисельність державних виконавців на 01.07.2021 р. становила 5 440 шт. од., а середньооблікова – 4 636 осіб [10].

Таким чином спостерігаємо тенденцію до зменшення кількості державних виконавців, незважаючи на те, що їх і так менше штатної чисельності.

На відміну від приватних виконавців, кожен з яких перебуває приблизно в однакових умовах оплати своєї роботи (розмір основної винагороди визначений Кабінетом Міністрів України), слід відзначити суттєві диспропорції в оплаті праці державних виконавців різних рівнів (районного, регіонального та Департаменту ДВС).

Так зокрема, середня заробітна плата у 2021 р. директора Департаменту ДВС становила 88,1 тис. грн (з урахуванням винагороди – 319,6 тис. грн), його заступників 75,1 і 190,8 тис. грн. відповідно, головного державного виконавця Департаменту ДВС 18,8 та 234,1 тис. грн., старшого державного виконавця Департаменту 19,1 та 24,3 тис. грн., державного виконавця Департаменту 12,1 та 109,7 тис. грн. відповідно [10].

Натомість розмір винагороди на одного державного виконавця міжрегіональних територіальних органів Мінюсту у 2020 році становив 1,7 тис. грн на місяць, у першому півріччі 2021 року – 1,4 тис. грн на місяць. А заробітна плата державного виконавця такого рівня

становила з урахуванням винагороди від 8,6 тис. грн. (районний рівень Центрально-Західного управління) до 20,6 тис. грн. (обласний рівень Південно-Східного управління) [10].

Тобто, реальна середня заробітна плата (з урахуванням винагороди) на посаді державного виконавця залежно від конкретного місця його роботи відрізняється більше ніж у 10 разів, а розмір винагороди – більше ніж у 100 разів, що також не сприяє підвищенню мотивації у 99,5% державних виконавців.

Актуальним є також питання певної «конкуренції компетенцій» приватних і державних виконавців при виконанні різних виконавчих документів щодо одного боржника. На відміну від органів ДВС, де Законом «Про виконавче провадження» [11] (далі – Закон) та Інструкцією з організації примусового виконання рішень (затверджено наказом Мініюсту № 512/5 від 02.04.2020 р. [12]) визначено порядок передачі виконавчого провадження від одного державного виконавця до іншого та формування зведеного виконавчого провадження, для приватних виконавців такий порядок не визначений.

Таким чином, створюється можливість відкриття виконавчого провадження різними приватними виконавцями або приватним і державним виконавцями щодо одного боржника. При цьому відповідні вимоги стягувачів можуть бути у різних чергах, передбачених Законом, забезпечити дотримання яких в такому випадку неможливо. Крім того, відбувається дублювання виконавчих дій різними приватними (приватним і державним) виконавцями щодо одного боржника.

Правові позиції Верховного Суду щодо необхідності передачі виконавчого провадження від приватного виконавця до державного чи між приватними виконавцями для формування одного зведеного виконавчого провадження змінювались протягом року [13, 14], що не сприяло організації належної взаємодії приватних і державних виконавців у таких випадках.

Певною мірою проблема «конкуренції компетенцій» спричинена неоднозначністю законодавчих положень в частині необхідності забезпечення черговості вимог стягувачів в умовах дуалістичної публічно-приватної системи примусового виконання рішень. Законодавчо не врегульовано також процедуру передачі виконавчого провадження від приватних виконавців державним і навпаки без залучення стягувача.

Згідно зі ст. 30 Закону виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника здійснюється державним виконавцем, який відкрив перше виконавче провадження щодо такого боржника, у рамках зведеного виконавчого провадження.

Таким чином, якщо щодо боржника вже відкрито виконавче провадження державним виконавцем, то всі наступні провадження (виконавчі документи) щодо цього боржника передаються цьому виконавцю, об'єднуючись у зведене виконавче провадження.

Закон зазначає також, що виконання кількох рішень про стягнення коштів з одного боржника здійснюється приватним виконавцем у рамках зведеного виконавчого провадження. Разом з тим, Закон залишає невизначеність щодо ситуацій, в яких:

- 1) перше виконавче провадження відкрив приватний виконавець;
- 2) друге або наступні виконавчі провадження відкриті приватним виконавцем (або кількома приватними виконавцями).

Ст. 46 Закону встановлює певну черговість задоволення вимог стягувачів у разі недостатності стягнутої суми для задоволення вимог стягувачів. Для забезпечення дотримання такої черговості доцільно щоб стягнення за кількома виконавчими документами щодо одного боржника здійснював один виконавець, який може легко сфор-

мувати таку чергу і контролювати її дотримання, оскільки сам виконавець всі виконавчі документи щодо цього боржника в рамках одного провадження. Проте, якщо провадження (виконавців) за вимогами кількох стягувачів щодо одного боржника буде декілька дотримуватись встановленої Законом черговості стає складніше, а іноді неможливо.

Необхідність уникнення подібних складнощів, мабуть, і спонукала Верховний Суд зробити висновок, що при виконанні судових рішень *діє правило існування одного виконавчого провадження про примусове виконання щодо одного боржника*, незалежно від кількості судових рішень та юрисдикції, у яких вказані рішення, що підлягають примусовому виконанню, були ухвалені, та кількості стягувачів [13].

Разом з тим, відповідно до ч. 5 ст. 5 Закону виконавчий документ може бути передано від одного приватного виконавця іншому або відповідному органу державної виконавчої служби, або від органу державної виконавчої служби – приватному виконавцю *лише за заявою стягувача* в порядку, визначеному Мініюстом. Таким чином, Закон не передбачає необхідності передавати виконавчий документ від одного приватного виконавця іншому, який раніше відкрив виконавче провадження щодо того ж боржника. Також не передбачено обов'язку приватного виконавця передавати виконавчий документ державному виконавцю без згоди стягувача. Тому у грудні 2018 р. Верховний Суд у п. 22, 85 постанови [14] відступив від свого попереднього висновку, сформулювавши новий – застосування правила щодо обов'язкового передавання виконавчого провадження від приватного виконавця до державного і навпаки призведе до порушення основоположного принципу диспозитивності, порушення права стягувача на вибір виконавця, передбаченого законом. Верховний Суд зазначив, що ст. 30 Закону передбачає обов'язок лише державного виконавця передати відкрите виконавче провадження іншому державному виконавцю, який першим відкрив виконавче провадження, для виконання ним у рамках зведеного виконавчого провадження кількох рішень щодо одного боржника. *Приватний виконавець не зобов'язаний передавати виконавчий документ* чи виконавче провадження для виконання тому державному чи приватному виконавцеві, який перший відкрив виконавче провадження щодо боржника, для виконання кількох рішень щодо одного боржника у рамках зведеного виконавчого провадження.

Виходячи з викладеного, навіть у випадку, коли державний (приватний) виконавець вже відкрив виконавче провадження щодо певного боржника за одним виконавчим документом, стягувач сам вирішує до якого приватного виконавця звернутись для примусового виконання рішення за іншим виконавчим документом щодо цього ж боржника.

Якщо ж на виконанні у відділі ДВС перебуває зведене виконавче провадження, виконавчий документ про стягнення коштів з боржника, стосовно якого здійснюється зведене виконавче провадження, може бути пред'явлений до цього відділу.

Із введенням в Україні воєнного стану збільшилась проблема втручання державних органів у діяльність приватних виконавців. Відповідно до законодавчих змін протягом періоду дії воєнного стану приватні виконавці можуть бути притягнені до квазівідповідальності керівниками структурних підрозділів Мініюсту. Рішення приватних виконавців також можуть бути скасовані зазначеними працівниками Мініюсту [15].

Факти корупції в системі ДВС, поширення практики неформальних відносин державних виконавців зі сторонами виконавчого провадження, прояви незаконного впливу органів державної влади на приватних виконавців також залишаються актуальними проблемами.

На фоні визнання неконституційним (згідно з Рішенням Конституційного Суду України [16]) положення Закону щодо необхідності сплати стягувачем авансового внеску актуальності не втрачає проблема належного фінансування діяльності державних виконавців, в тому числі витрат виконавчого провадження.

Підводячи підсумки, можна констатувати що: 1) в Україні продовжує існувати системна проблема невиконання судових рішень; 2) проблема стягнення коштів за виконавчими документами значно гостріша для стягувача, який не є державою, і з боржника, який є державою чи підприємством за участі держави; 3) запровадження інституту приватних виконавців суттєво не вплинуло на загальну ефек-

тивність примусового виконання рішень (частки виконаних приватними і державними виконавцями рішень у грошовому вимірі відрізняються, але несуттєво), хоча дало окремі позитивні результати (збільшення ймовірності реального виконання рішень на значні суми щодо окремих категорій боржників); 4) в Україні існують значні диспропорції в оплаті праці на посаді державного виконавця залежно від місця роботи; 5) запровадження змішаної публічно-приватної системи виконання рішень в Україні спричинило проблеми взаємодії публічного і приватного секторів примусового виконання, 6) виникли нові для виконавчого провадження проблеми розмежування компетенції між державними та приватними виконавцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Моніторинговий звіт 2022. Міністерство юстиції України. Директорат правосуддя та кримінальної юстиції. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2023/01/19/20230119122151-21.pdf> (дата звернення: 21.02.2023)
2. Провадження виконавчих документів у 2015-2016 рр. URL: <http://www.ae.org.ua/stat2016/> (дата звернення: 21.02.2023)
3. Звіт про роботу органів державної виконавчої служби за 2017 рік. URL: <http://www.ae.org.ua/stat2017/> (дата звернення: 21.02.2023)
4. Звіт про роботу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, про стан виконання судових рішень і рішень інших органів (крім рішень про стягнення періодичних платежів) у 2018 році. URL: <http://www.ae.org.ua/stat2018/> (дата звернення: 21.02.2023)
5. Звіт про роботу органів державної виконавчої служби щодо виконання судових рішень і рішень інших органів (крім рішень про стягнення періодичних платежів) у 2019 році. URL: <http://www.ae.org.ua/stat2019/> (дата звернення: 21.02.2023)
6. Звіт про роботу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, за 2020 р. URL: <https://justictors.com.ua/wp-content/uploads/2021/03/zvit2020.pdf> (дата звернення: 21.02.2023)
7. Яка система виконання судових рішень потрібна для інтеграції України до ЄС. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/27/689668> (дата звернення: 21.02.2023)
8. Аналіз «Передовий досвід держав-членів Ради Європи та стандарти Ради Європи щодо судового контролю за виконанням рішень національних судів». URL: <https://rm.coe.int/analysis-judicial-control-by-jos-uitdehaag-october-2020-ukr-final/1680a0773f> (дата звернення: 21.02.2023)
9. Що не так із системою примусового виконання судових рішень в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/03/3/671563/> (дата звернення: 21.02.2023)
10. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству юстиції України на забезпечення формування і реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб). URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/27-1_2021/Zvit_27-1_2021.pdf (дата звернення: 21.02.2023)
11. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#n470> (дата звернення: 21.02.2023)
12. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень: Наказ Мініюсту № 512/5 від 02.04.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#n2523> (дата звернення: 21.02.2023)
13. Постанова Верховного Суду від 14.03.2018 р. у справі № 660/612/16-ц URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/73001394> (дата звернення: 21.02.2023)
14. Постанова Верховного Суду від 05.12.2018 р. у справі № 904/7326/177 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78534731> (дата звернення: 21.02.2023)
15. Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності приватних виконавців та примусового виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) у період дії воєнного стану: Закон України від 27 липня 2022 року № 2455-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2455-20#Text> (дата звернення: 21.02.2023)
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Хліпальської Віри Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 26 Закону України «Про виконавче провадження» (щодо забезпечення державою виконання судового рішення) у справі № 2-p(II)/2019 від 15.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-19#n37> (дата звернення: 21.02.2023)